

อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ISSN 8057-2038

ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑-๒ ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิจิตรศิลป์
ผลงานวิชาการ การค้นคว้าวิจัยในคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร และบุคคลทั่วไป

เจ้าของและสำนักงาน

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม ๗๓๐๐๐

คณะกรรมการจัดทำสิ่งพิมพ์ เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒๕ ปี คณะอักษรศาสตร์

ธีระ นุชเปี่ยม	ที่ปรึกษา
ดำรง วงศ์อุปราช	ที่ปรึกษา
นฤมิตร สอดคุช	ประธานกรรมการ
วินัย พงศ์ศรีเพียร	กรรมการ
วิบูลย์ ลีสุวรรณ	กรรมการ
สมจิต เอี่ยมคุญนิมิตร	กรรมการ
กรรณิกา จรรย์แสง	กรรมการ
ระเบียบ สุภาวีรี	กรรมการ
มานพ ถาวรวัฒน์สกุล	กรรมการและเลขานุการ

บรรณาธิการ

นฤมิตร สอดคุช

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

กรรณิกา จรรย์แสง

มานพ ถาวรวัฒน์สกุล

กำหนดออกและสมัครสมาชิก

ปีละ ๒ ฉบับ ภาคการศึกษาละ ๑ ฉบับ

สมาชิกปีละ ๔๐ บาท

ตัวแลกเงินไปรษณีย์ ธนาณัติ สั่งจ่าย ป.ณ. สนามจันทร์

ในนาม นางสาวพันทิพา ศรีพื้นผล

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์

นครปฐม ๗๓๐๐๐ โทร. (๐๓๔) ๒๕๕-๐๘๗

สถานที่พิมพ์

ศักดิ์โสภากาพิมพ์

๑๗๖ ตรอกราชศักดิ์ ถนนบำรุงเมือง เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๒๒-๐๘๐๒, ๒๒๕-๔๖๘๔

๕๐/.

อักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๑ - ๒ ๒๕๓๖ - ๒๕๓๗

สารบัญ

ปาฐกถา และการบรรยายพิเศษ

มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ : บทเรียนแห่งการแสวงหาความเข้าใจมนุษย์และสังคม พระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตโต) ๑

Contemporary Perspectives on Literature ๒๘

Laurel Braswell-Means, Summarized by Cedric Hollinshead

สถานภาพทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ภาษา/ความหมาย/ความเป็นจริง บันทึก... ความคิดร่วมสมัย ๓๓

ธีระ นุชเปี่ยม

ย้อนพินิจแนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร : ข้อสังเกตในบริบทของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ๔๕

บุษบา กนกศิลปกรรม

สถานภาพการเรียนการสอนฝรั่งเศสศึกษาในคณะอักษรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร อรพินท์ ชาตुरुประมัย ๖๐

สถานภาพ ของการเรียนการสอนภาษาเยอรมัน ๖๙

การเรียนการสอนวรรณคดีญี่ปุ่นในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๖) ๘๑

สุศิริ พรสวัสดิภักดิ์

มิติมุมมอง (Perspective) กับการศึกษาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ชูลีพร พงศ์สุพัฒน์ ๙๓

บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ : สถานภาพความคล้อยและความแตกต่าง มนวิภา เจียจันทร์พงษ์ ๑๑๒

ไทยศึกษา

วรรณกรรมในชีวิตไทย เจตนา นาควัชระ ๑๒๕

สังคีตศิลป์ไทย (Thai Music) อุดม อรุณรัตน์ ๑๕๐

ภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการศึกษาปัจจุบัน ๑๘๒

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ

สังสารวัฏ : การเวียนว่ายตายเกิดในพระพุทธศาสนา ๑๙๖

พิน ดอกบัว

วัฒนธรรมการอ่านกำลังเสื่อม ๒๑๖

วินิตา ดิถียนต์

บทบรรณาธิการ

วารสารอักษรศาสตร์ฉบับนี้เป็นฉบับพิเศษเนื่องในวาระเฉลิมฉลองโอกาสครบรอบ ๒๕ ปี คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งคณะกรรมการสิ่งพิมพ์ฯ เป็นฝ่ายรับผิดชอบดำเนินงาน นอกจากวารสารอักษรศาสตร์ฉบับพิเศษฉบับนี้แล้ว ก็ยังมีโครงการจัดพิมพ์หนังสือเล่มและทำเนียบผลงานทางวิชาการของคณาจารย์อักษรศาสตร์อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสารฉบับพิเศษนี้ตามดำริของคณะกรรมการประจำคณะอักษรศาสตร์ก็คือเพื่อเปิดโอกาสให้คณาจารย์ประจำต่าง ๆ ได้นำเสนอบทความทางวิชาการทั้งที่เป็นการประเมินสถานภาพทางวิชาการของสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และการเสนอประเด็นที่กำลังมีความสำคัญและได้รับความสนใจในปัจจุบัน ประกอบกับคณะกรรมการสิ่งพิมพ์ฯ มีความสนใจในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องไทยศึกษาดังนั้นจึงได้มีการประมวลหัวข้อต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันดังนี้ คือ การปาฐกถาและบรรยายพิเศษ สถานภาพทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และไทยศึกษา

บทความในส่วนแรกของการปาฐกถาและการบรรยายพิเศษ ก็คือปาฐกถาพิเศษเนื่องในการสัมมนาทางวิชาการ "๒๕ ปี อักษรศาสตร์ ย้อนพินิจเพื่อกำหนดทิศทางสำหรับอนาคต" ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๓๖ ณ ห้องประชุมคณะอักษรศาสตร์ บทความชิ้นแรกนี้เป็นการถอดความจากปาฐกถาพิเศษของพระราชวรมุนี ซึ่งในปัจจุบันท่านได้รับการเลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระธรรมปิฎก หัวข้อของปาฐกถาพิเศษในครั้งนี้คือ "มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : บทเรียนแห่งการแสวงหาความเข้าใจมนุษย์และสังคม" นับว่าท่านพระเทพเวที ได้นำเสนอข้อมูลและแง่คิดอย่างรอบด้านน่าสนใจมากที่สุด ในลักษณะของการเปรียบเทียบกับด้านวิทยาศาสตร์และความสัมพันธ์กับสังคมไปพร้อมกัน นำเสียดายที่เวลาไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้ท่านไม่มีเวลาพอที่จะชี้ให้เห็นข้อเสนอแนะทางออกในทางพุทธศาสนา

ให้กับสังคมไทย

ส่วนการบรรยายพิเศษ "Lecture Series" เป็นบทสรุปความจากการบรรยายพิเศษของ Dr. Laurel Braswell-Means โดย Cedric Hollinshead เป็นผู้สรุปความใน ๔ หัวข้อด้วยกันคือ The Allegorical Pilgrimage in Chaucer's Fourteenth Century Canterbury Tales, Commonwealth Literature and Postmodernism, Remembering and Re-invention of Diaspora and Feminism and the British Legacy.

สำหรับเนื้อหาของบทความด้านสถานภาพทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ก็มีทั้งด้านภาษาศาสตร์ วรรณคดี ประวัติศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ เรื่องแรกคือ "ภาษา/ความหมาย/ความเป็นจริง...บันทึกความคิดร่วมสมัย" ของ ดร. ธีระ นุชเปี่ยม ประเด็นหลักของเรื่องเป็นการพูดถึง postmodernism ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจกันอย่างกว้างขวางในแง่ที่ว่า จะกลายเป็นกระแสหลักในการยึดถือของสังคมยุคข่าวสารหรือยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันหรือไม่อย่างไร

เรื่อง "ย้อนพินิจแนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร : ข้อสังเกตในบริบทของคณะอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร" ของ นุสบา กนกศิลปกรรม ในลักษณะการประเมินสถานภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นบทความที่มุ่งนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้อง ๓ ประการ คือ พัฒนาการวิธีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ และกรณีของไทย ข้อสังเกตต่อการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในคณะอักษรศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในประเทศไทย

อรพินท์ ชาติอุปมัย ในบทความเรื่อง "สถานภาพการเรียนการสอนฝรั่งเศสศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร" ได้นำเสนอให้เห็นพัฒนาการด้านการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสในประเทศไทย ทั้งในระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา และระดับบัณฑิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เน้นให้เห็นแนวทางการปรัชญาและหลักสูตรการเรียนการสอนของสาขาฝรั่งเศสศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ไว้เป็นการเฉพาะ

บทความของคณะอาจารย์ภาควิชาภาษาเยอรมัน เรื่อง "สถานภาพของการเรียนการสอนภาษาเยอรมัน" ก็เป็นการกล่าวถึงด้านการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของไทย ในประเด็นเรื่องโครงสร้างของหลักสูตร และผลงาน ตลอดจนการค้นคว้าทางวิชาการด้านต่าง ๆ ทั้งหนังสือและบทความ อันประกอบด้วยด้านวรรณคดี ภาษาศาสตร์ การใช้ภาษา การเรียนการสอนภาษา การใช้ภาษาเฉพาะด้านและการแปล รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประเทศเยอรมันนี้และประเทศใกล้เคียง

ภาษาต่างประเทศอีกภาษาหนึ่งที่มีการเรียนการสอนในคณะอักษรศาสตร์ก็คือภาษาญี่ปุ่น สุศิริ พรสวัสดิภักดี ได้นำเสนอเรื่อง "การเรียนการสอนวรรณคดีญี่ปุ่นในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๖)" โดยมุ่งเน้นกล่าวถึงหลักสูตรของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของไทย ตลอดจนการรวบรวมบรรณานุกรม สิ่งพิมพ์เกี่ยวกับวรรณคดีญี่ปุ่นไว้อย่างเป็นหมวดหมู่ ทั้งหนังสือแปลวรรณกรรมญี่ปุ่นประเภทนวนิยาย หนังสือรวมเรื่องสั้น และบทละคร ตลอดจนงานเขียนและงานแปลเกี่ยวกับวรรณคดีญี่ปุ่น ประเภทบทความ บทความแปลและหนังสือ

ทางด้านประวัติศาสตร์ (ดร. ชูลิพร พงศ์สุพัฒน์ ในบทความเรื่อง "มิติมุมมอง (Perspective) กับการศึกษาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้" ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของมุมมองว่ามีได้หลากหลาย ทั้งนี้มุมมองต่าง ๆ ล้วนสะท้อนถึงมิติทางวัฒนธรรมที่แวดล้อมตัวผู้ที่ศึกษาทั้งสิ้น

ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับความพยายามของการสร้างงานประวัติศาสตร์แบบให้ภาพรวมเพื่อเกิดความเข้าใจร่วมกัน หรือการศึกษาค้นคว้าเพื่อค้นหารายละเอียดที่ถูกต้องก็ตาม

"บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ : สถานภาพ ความคล้ายและความต่าง" ของ มนวิภา เจียจันทร์พงษ์ เป็นบทความที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันของศาสตร์ทั้งสองในประเด็นสำคัญ ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาหลัก ความเป็นมา ตลอดจนสภาพการเปลี่ยนแปลงการใช้ข้อมูลข่าวสาร และบรรณารักษศาสตร์ในยุคสารสนเทศอีกด้วย

ในส่วนของไทยศึกษา ก็มีทั้งในแง่มุมต่าง ๆ ด้านวรรณกรรม สังคมศิลป ศิลปะเหตุการณ์ ศาสนาและวัฒนธรรม ดร. เจตนา นาควัชระ ได้นำเสนอในเชิงวิเคราะห์เจาะลึกถึง "วรรณกรรมในชีวิตไทย" ในประเด็นสำคัญ ๆ คือ ความสำคัญของวรรณกรรมในสังคมไทย ข้อจำกัดของวรรณกรรมในสังคมไทย ประเพณีมุขปาฐะกับบทบาทของความทรงจำ และปิดท้ายด้วยประเด็นทางไปสู่แสงสว่างแห่งปัญญา บทความชิ้นนี้ผู้เขียนเรียบเรียงจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งเขียนขึ้นเพื่อเสนอในการประชุมนานาชาติว่าด้วยไทยศึกษา ที่มหาวิทยาลัยลอนดอนระหว่างวันที่ ๕-๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๖

อุดม อรุณรัตน์ นำเสนอเรื่อง "สังคมศิลปไทย" ไว้อย่างลุ่มลึกเช่นกัน นอกจากการปูพื้นฐานด้วยการแบ่งลำดับชั้นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการแสดงออกทางสังคมแล้ว ยังได้วิเคราะห์ถึงสังคมไทยในลักษณะของเพลงพื้นบ้านและเพลงราชสำนักเอาไว้อย่างละเอียดอีกด้วย สำหรับเพลงพื้นบ้านก็จะกล่าวถึงเพลงร้องเรือ นิทาน เพลงเทศกาลงานบุญประจำปี และเพลงที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ส่วนสังคมราชสำนักก็จะกล่าวถึงเพลงร้องเรือและเพลงเสภาเป็นหลัก เทคโนโลยีพื้นบ้านก็นับเป็นเรื่องของไทยศึกษาที่น่าสนใจเรื่องหนึ่ง วิบูลย์ สีสวรรณ ได้นำเสนอเรื่องนี้ไว้ในบทความเรื่อง "ภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการศึกษาปัจจุบัน" เทคโนโลยีพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาถึงในนี้ประกอบด้วยเรื่อง เครื่องหีบอ้อยโบราณ เครื่องสีข้าว เครื่องกลึง และเครื่องเจาะ เป็นสำคัญ

ไทยศึกษาอีกเรื่องหนึ่งซึ่งยังคงได้รับความสนใจตลอดมาแม้กระทั่งทุกวันนี้ก็เกี่ยวข้องกับประเด็นความเชื่อศรัทธาทางพุทธศาสนา พัน ดอกบัว ในบทความเรื่อง "สังสารวัฏ : การเวียนว่ายตายเกิดในพระพุทธศาสนา" พยายามจะวิเคราะห์ด้วยข้อมูลหลักฐานจากพระไตรปิฎก และยืนยันด้วยข้อเขียนจากนักภาษาศาสตร์ที่เชื่อเรื่องระลึกชาติได้ ไว้ในลักษณะที่ว่า หากไม่บรรลุนิพพานแล้ว เมื่อตายแล้วคนเราย่อมกลับมาเกิดอีก ในเรื่องนี้แม้จะเป็นเรื่องที่ยังไม่สามารถยืนยันทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างแท้จริง แต่ก็นับเป็นเรื่องที่น่าสนใจติดตามวิเคราะห์กันต่อไป

สุดท้ายเป็นบทความวิเคราะห์วัฒนธรรมการอ่านหนังสือของคนไทยปัจจุบัน ในลักษณะของการตั้งข้อสังเกตเชิงคำถามว่า "วัฒนธรรมการอ่านกำลังเสื่อม?" นับว่าน่าสนใจทีเดียวว่าเพราะเหตุใดเดี๋ยวนี้คนไทยเราจึงได้อ่านหนังสือน้อยลงจากแง่มุมมองของ ดร.วินิตา ดิถียนต์

ในท้ายที่สุด คณะกรรมการสิ่งพิมพ์ฯ ต้องขอขอบพระคุณวิทยากรพิเศษและคณาจารย์ คณะอักษรศาสตร์ทุกท่าน รวมทั้งตำรวจ วงศ์อุปราช แห่งมหาวิทยาลัยศิลปากรที่ได้กรุณาอนุญาตให้ตนได้มีโอกาสศึกษาศาสตร์ให้ตีพิมพ์เป็นปกในฉบับนี้ กระทั่งทำให้วารสารอักษรศาสตร์ฉบับพิเศษเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ตามวัตถุประสงค์

บรรณาธิการ

สิงหาคม ๒๕๓๗